

Fecr ve Şafak Hâdiseleri

Namaz Vakitleri Cedveli'nde önünde "Yıldız İşareti (*)" bulunan İmsâk ve Yatsı vakitleri ile alâkalı kısa açıklamayı aşağıda arz ediyoruz.

Teşekkül etmeyen namaz ve oruc vakitleri için, İslâm âlimleri hangi vakitlerin ne şekilde kullanılacağını açık ve seçik olarak eserlerinde bildirmişlerdir. Kutublar dahil, dünyanın her yeri için, hangi hesâb usûllerinin ve kâidelerinin kullanılacağını kitâblarında bildirdiklerinden dolayı ve 1400 senedir uygulana geldiğinden, bunların aynen tatbik edilmesi zarûridir.

İslâm astronomları yazdıkları, "Hey'et" veya "Kozmografya" denilen, "Astronomi" kitâblarında, ilmî ve astronomik ifâdelerle bu konuyu, yani arzı 47 derece 33 dakikanın kuzeyinde olan şehirlerle alâkalı fecr ve şafak hâdiselerini, gayet açık bir şekilde bildirmişlerdir. Bu şehirlere "Kuzey Arzında Bulunan Şehirler" de denilir. Avrupa'nın, Rusya'nın, Kanada'nın veya Amerika'nın kuzey arzında bulunan şehirler, bu kapsam içinde mütalâa edilir. İslâm Hey'et şinâsânı (Yani, İslâm Astronomları), kuzey arzlarında bulunan şehirlerdeki namaz vakitleri ile ilgili açıklamaları kitâblarında geniş bir şekilde yapmışlardır.

Böyle şehirler için,

- **(akrab-i leyâlî)** yani, imsâkin en son teşekkül ettiği vakti ile yine aynı geceye âid olan yatsı vaktinin esâs alınarak, tekrar imsâk vakti teşekkül edinceye kadar, aynen kullanılması veya,
- **(akrab-i bilâd)** yani, vakitleri teşekkül eden yakın yerin, başka bir ifadeyle hesâbla bulunan yakın arza ait vakitlerin kullanılması,

İbni Âbidîn'de ve 4 hak mezhebin âlimlerinin kitâblarında bildirilmektedir. Her iki usûlde de, kullanılacak imsâk ve yatsı vakitleri hemen hemen birbirlerinin aynıdır.

Teşekkül etmeyen imsâk ve yatsı vakitleri için, **akrab-i leyâlî** (imsâkin en son teşekkül ettiği vakti ile yine aynı geceye âid olan yatsı vaktinin esas alınarak, tekrar imsâk vakti teşekkül edinceye kadar aynen kullanılması) veya **akrab-i bilâd** (yakın mÿf) usûlleri ile bildirilen vakitler de, aynen diğer imsâk ve yatsı vakitleri gibi olduğundan, böyle yerlerde ve zamanlarda, teşekkül eden imsâk ve yatsı vakitlerinde olduğu gibi niyet edip, namazlarımızı kılmamız ve oruclarımızı tutmamız lâzımdır.

Meselâ:

Kıymetli islâm astronomu olan Ahmed Ziyâ bey, (**İlm-i hey'et**) kitâbında diyor ki: **(Kutba yaklaştıkça, sabah ve yatsı namazlarının vakitlerinin başlangıcı, yani fecr (İmsâk) ve şafak (Yatsı) vakitleri, güneşin doğma ve batma vakitlerinden uzaklaşır. Yani sabah ve yatsı namazlarının ilk vakitleri, birbirine yaklaşır. Her memleketin namaz vakitleri, hatt-ı üstüvâdan [Ekvator] uzaklığına, yani arz derecesine [Enlem=Latitude= ϕ] ve güneşin meyline, [Declination= δ] yani ay ve günlere göre değişir.)** Arz dereceleri, (90 - meyl) den fazla olan yerlerde gece ve gündüz hiç olmaz. Arz derecesinin temâmîsi (90 dereceye tamamlayanı, yani tümleri) (meyl + 19) dan küçük ise, yani arz dereceleri ile meyl-i şems toplamı (90-19=71) veya daha ziyade olan zamanlarda, diğer bir ifâdeyle güneşin meylinin, beş dereceden ziyade olduğu yaz aylarında, şafak gayb olmadan, fecr başlar.

Yine, islâm astronomu olan Hasib bey, (**Kozmografya**) kitâbında diyor ki, "**(Arzı (enlemi) 66° 33' 'dan ziyade (fazla) olan mahallerde (yerlerde), gecesiz gündüzler ve gündüzsüz geceler olur. Bu 66° 33' olan arz (enlem) dairesinin ekvator tarafına doğru 19° uzakta ve paralel olarak bir daire çizilirse, arz (enlem)**

dereceleri bu iki daire arasında olan yerlerde Fecr ve Şafak hâdiseleri olur. Arz derecelerinin temâmîleri, (90 dereceye tamamlayıcı, yani tümleri) (meyl + 19) dan az olan yerlerde, yani arz dereceleri ile meyl-i şems toplamı 90-19=71 veya daha ziyade olduğu yerlerde ve zamanlarda, şafak gayb olmadan fecr başlar)." (66° 33' - 19° 00' = 47° 33' olduğundan, arzı 47° 33' dan ziyade olan mahallerde şafak gayb olmadan "Güneşin battığı yerdeki kırmızılık gayb olmadan", fecr başlamaktadır.)

Bu ifadelerden anlaşılacağı üzere, arzı 47° 33' dan 66° 33' ya kadar (66° 33' dahil) olan mahallerde fecr ve şafak hâdiseleri olur. Bu iki arz (enlem) dairesi arasındaki bant içinde kalan şehirler için, 22 Haziranın evvel ve sonrasına rastlayan günlerde, yani yaz aylarında, şafak kaybolmadan (güneşin battığı yerdeki kırmızılık kaybolmadan), fecr başladığından, imsâk ve yatsı vakitleri başlamaz (yani gece karanlığı olmaz). Ehl-i Sünnet âlimleri tarafından, **"Bu vakitlerin başlamadığı zamanlarda, vakitlerinin olduğu en son günün vakitlerinde kılmak iyi olur."** buyurulduğundan, bu vakitlerin önlerine "Yıldız İşareti" koyulup, Namaz Vakti Cedveli'nin, böyle olan şehirler için, alt kısmına da "Yıldız İşareti" taşınarak, yanına **"İmsâk ve yatsı vakitleri, imsâkin olduğu en son günün vakitleridir."** ifadesi yazılmıştır.

Burada, önünde "Yıldız İşareti" bulunan imsâk ve yatsı vakitlerine ait olan günlerin sayısı, bir mahallin arzı 47° 33' dan ne kadar büyükse, yani kutba doğru yaklaştığı nisbette, bununla orantılı olarak o kadar fazla olur, yani gün sayısı da 22 Haziran evveli ve sonrasında o kadar fazla olur. Bir mahalde imsâk vakti yoksa, yatsı vakti de yoktur; yani imsâk vakti teşekkül etmiyorsa, yatsı vakti de olmuyor demektir. Böyle zamanlarda imsâkin olduğu en son günün vakti ile o günkü yatsı vakti, tekrar imsâk vakti teşekkül edinceye kadar aynen kullanılır.

"İmsâk Vakti" girmeyen günlerde, aynen yazılarak ve önüne "Yıldız İşareti" konularak bildirilen vakit, imsâk vaktidir ve imsâk vakti olarak uygulanır ve diğer günlerdeki imsâk vakitleri gibidir. Aynı şekilde **"Yatsı"** vakti de, diğer günlerdeki yatsı vakti gibidir.

Önünde "Yıldız İşareti" ile bildirilen imsâk ve yatsı vakitleri, aynen diğer **"İmsâk"** ve **"Yatsı"** vakitleri gibi olduğundan, diğer önünde yıldız işareti bulunmayan günlerde nasıl niyet ediyorsak, aynı şekilde niyet edip, namazlarımızı da aynı şekilde kılmamız ve oruçlarımızı da aynı şekilde tutmamız icab etmektedir.

Her ne kadar Hanefî mezhebinde, vakit namazın hem şartı, hem de sebebi olduğu için, sebep bulunmayınca, yani vakit girmeyince o namaz farz olmaz, vakit girmeden de kılınmaz ise de, **BAZI ÂLİMLERE GÖRE, KISA GECELERDE ŞAFK KAYBOLMADAN FECRİN BAŞLADIĞI ÜLKELERDE, YATSI VE SABAH NAMAZLARINI DA KILMAK FARZDIR.**

Bu bakımdan, bu iki namaz vaktinin başlamadığı zamanlarda, bu namazları vakitlerinin olduğu en son günün vakitlerinde kılmak iyi olur. **HADİS-İ ŞERİFLERDE HER GÜN BEŞ KERE NAMAZ KILINMASI EMREDİLDİĞİ VE NAMAZ SAYISININ BEŞ OLDUĞU BUYURULDUĞUNDAN, KISA GECELERDE ŞAFK KIRMIZILIĞI KAYBOLMADAN, FECRİN BAŞLADIĞI ÜLKELERDE, YATSI VE SABAH NAMAZLARINI DA KILMAK FARZ OLDUĞU,** bazı islâm âlimleri tarafından bildirildiği için, önünde "Yıldız İşareti" olmayan günlerdeki gibi, önünde "Yıldız İşareti" bulunan vakitlere de uygun hareket etmek; bütün âlimlerin buyurdıklarına uygun olur ve ihtiyatlı olur. Müslümanlar, bütün ibâdetlerinde ihtiyatlı hareket ederler.